VILNIUS. Antradienis 1929 m. Sausio mėn. 15 d. III metai.

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS!

Pirmyn!

№ — 2 (33)

*Kas vergo retežių nedrįsta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.*

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1. Skrytka Nr. 115. Red. adr. ul. Antokolska 54a.	EINA DU KARTUS Į MĖNESĮ	Prenumerata: Lenkijoj metams 4 auks., pusei metų 2 auks. Lietuvoj metams 4 litai, pusei metų 2 lit. Užsieniuose dvigubai. Atskiras numeris 20 sk.

Suvažavimų sezonas.

Po dvejų metų tylos, kurioj tik fašistiški juodvarniai kranke, staiga Voldemaras pavelijo sau liuksusą, leido suvažiuoti Kaunan demokratiškos os Lietuvos atstovams. Dvejus metus neleista susirinkimų, neleista organizuotai visuomenei pasisakyti opiausiais krašto reikalais ir štai trumpu laikotorpiu Kaunas išvysta net keturius plačius suvažiavimus. Visų akys nukreiptos į tuos suvažiavimus, laukiama, ką pasakys politinės partijos, atstovaujančios kraštą, diktatorių valdžiai. Daugiausia dėmesio kreipia savesp krikščionių demokratų ir liaudininkų suvažiavimai. Pavasarininkai, kaipo „nepolitinis“ krikščionių demokratų priedas, parodė tik bendrą upa. Socialdemokratų pažiura į musų valdžios politiką yra gerai žinoma, yra žinomi ir socialdemokratų keliai su tąja politika kovoti. Čia nieko nauja ir aiškaus savažiavimas, vien del siaučiančio teroro, negalės pasakyti. Socialdemokratų suvažiavimo reikšmė išsisems vien organizacinėmis pasėkomis ir tais pasitarimais, kurie už suvažiavimo ribų, be trejopų—komendanturos, žvalgybos ir policijos—liudininkų, bus daromi.

Daugiau tektų laukti iš krikščionių demokratų ir liaudininkų suvažiavimų. Tas dvi centrines partijas jungia bendras likimas—viena iš valdžios išguita, kita jon nepriimta. Abiejų centrai santykiuose su diktatura atstovauja demokratiją pirštinaitėse. Vingių vingiais eina k-d ir liaudininkų centrai—ir nori demokratijos ir nedrįsta už ją kovoti, ir nori valdžion eiti ir bijo Voldemaro sunkių „pritarimo“ sąlygų. Jei kas nuverstų Voldemarą, tada ir k-d ir liaudininkų centrai pasidžiaugtų ir bematant susitartų del portfelių pasidalinimo, bet patys jie taip ir nedrįsta rankų tepti. Todel ir įdomu butų išgirsti „apačių“ balsas ir centrų vingių politikos įvertinimas. Bet, deja, šį kartą to dar neteks išgirsti. Kiekvienas pasisakymas yra galimas tik laisvose sąlygose. Kalbėti, kai už nugaros stovi žandaras ir kiekvieną žodį pasižymi, vargu kas išdrįs ir vargu tai yra naudinga. Ypač liaudininkų veikejai, įsitraukę į aktingą priešfašistinį darbą, turės susičiaupti, kad neužvedus policijos šunų ant savo pedų. Neturint suvažiavimų nutarimų sunku yra juos vertinti, bet viena yra tikra — ne Voldemaro šnipų apstatyti suvažiavimai nurodys kelius Lietuvos demokratijai, bet ginkluotas, pasiryžęs pogrindis. Ne šnipo užsmaugtas suvažiavimų protestas, ne migloti pageidavimai ir ilgos rezoliucijos, bet ginklas lems Lietuvos demokratijos likimą. Smurtas turi savo logiką, sauvalė vilioja, todel iš įsismaginusių diktatorių tik ginkluota jėga atims Lietuvos valstybės vairą. Partijų suvažiavimai kovoj už demokratiją nesudarys naujo etapo ir nenurodys naujų kovos priemonių. Lieka sunkus, ištvermingas darbas iki pergalė nebus liaudies pusėj.

Ar sušauks tautininkai Seimą?

Karts nuo karto tautininkų galvos paleidžia į laikraščius antį apie karo stovio nuėmimą, cenzuros panaikinimą, Seimo sušaukimą ir panasius dalykus. Kartais net nurodoma laikas, kada kas bus daroma, bet kol kas nie nieko iš tų pažadų nepadaryta. Voldemaro iškilmingas pasižadėjimas laikytis S. Seimo konstitucijos, dvi sulaužytos Smetonos priesaikos, melagingas Tautos atsiklausimas — pramyne kelią melui ir įžuliai apgaulei Lietuvos vidaus politikoj. Kraštas jau įprato į visus tos rušies „Tautos Vadų“ pažadus ir kalbas žiurėti, kaipo į eilinį akių muilinimą. Ko vertas yra

Voldemaro žodis žinant jo laišką Griniui, rašytą tuoj po gruodžio 17 d. Tame laiške Voldemaras iškilmingai pasižada arba „įvesti Lietuvoje teisetą konstitucinę tvarką" arba „jeigu man nepasisektų to padaryti aš iš pat pradžios rezervavau sau teisę prasišalinti ir nuimti nuo savęs visą atsakomybę užtai, kas įvyks". Kai Voldemaras tą laišką raše (XII 18 d.) vienas Griniaus žodis į kariuomenę but galejęs visą perversmininkų šaiką išvaikyti. Melas buvo priemone Griniui ir visuomenei apgauti. Melas liko ir toliau „tautiškosios" vyriausybės priemone kraštui migdyti. „Garsiojo" partijų puolimo metu prieš Ženevos posedį, Voldemaras sutikdamas pertvarkyti vyriausybę koalicijos pagrindu, atidejo tą iki pasibaigs Tautų Sąjungos posedis, o kai grįžo iš Ženevos, pasivadinęs save laimėtoju, tyciojosi iš tų, kuriems pats buvo žadejęs vyriausybę pertvarkyti. Lietuvoje kiekvienas pilietis jau žino, kad Voldemaras tai įkunytas melas. Todel kiekvieną „tautiškosios" vyriausybes pažadą apie bet kokią reformą ar režimo sušvelninimą galima priimti tik su didžiausiu rezervu. Paskutiniu laiku pasirode laikraščiuose žinute, kad pavasarį bus sušauktas Seimas, žinoma, Seimas, kokį numato leitenantų konstitucija. Kaip reikia įvertinti šitą naują diktatorių pažadą lengvoms galvoms?

Musų jau buvo daug kartų minėta, kad pagrindinis Voldemaro vyriausybes tikslas yra *išsilaikyti*. Seimas del to ir buvo išvaikytas, kad Voldemaro vyriausybe nesijaute visišku krašto šeimininku turedama šalia savęs Seimą, reiškiantį krasto gyventojų valią. Sukviesti naują, kad ir leitenantų konstitucijos numatytą, bejegį Seimą Voldemaras išdrįs tik tuo atveju, jei bus tikras, kad naujai susirinkęs Seimas nereiks pretenzijų į savistovį gyvavimą. Pavyzdžiui, jei susirinkęs Seimas nepripažintų Smetonos paskelbto konstitucijos pakeitimo ir teisę konstituciją keisti pasisavintų sau, tai Voldemaro diktatura atsidurtų prieš labai nemalonų reikalą tą naują Seimą išvaikyti. Paskutiniu metu yra sudaryta Valstybes Taryba, bet tai yra šešėlis, kuris renkasi, pasešžiauja bet jokios įtakos į krasto reikalų sprendimą neturi. Voldemaras nemato reikalo su V. Tarybos peniukšliais skaitytis ir todel V. Taryba yra toji bala į kurią suverčiamas tautininkų balastas. Ponai Šilingas, Daukantas ir k. V. Taryboje budami negali kenkti Voldemarui ir kartu gali įsivaizdinti, jog ir jie „kuria" ką tai ir už tai gauna aukštas algas. P. Šilingas kartą kalbedamas apie busimus V. Tarybos darbus atsigule prieš Voldemarą ant pilvo ir viešai pasižadejo, kad V. Taryba bus tik patariamasis organas ir, gink Dieve, savo iniciatyvos nereiks. Bet Voldemaro tas neįtikino ir V. Taryba vis dar nesulaukia, kol mažasis diktatorius teiksis pažvelgti į ją maloningomis akimis. Galima permatyti, kad Seimas, koks jis nebutų savo sąstatu, nesitenkins buvęs Voldemaro pastumdeliu. Jau pats faktas, kad Seimas sems savo įgaliojimus iš krašto gyventojų, duos jam galimumo buti savarankesniu ir Voldemaras tures su juo vienaip ar kitaip kalbetis. Suprantama, kad tiktai budamas tikras, kad busimas Seimas atsistos ant gruodžio 17 d. teisetumo ir leitenantų konstituciją priims kaipo įvykusį faktą — Voldemaras gali kviesti Seimą. O kaip Seimas pažvelgs į Voldemaro diktaturą pareis daugiausia nuo jo sąstato. Tuo tarpu nera jokios abejones, kad tautininkai busimame Seime bus nežymi grupe. Gyventojų nusistatymas yra aiškiai opozicinis. Net dabar, viešpataujant deržimordiškai Musteikio sauvalei, kiekvienas, už pinigus nepirktas, visuomenes pasisakymas yra opozicinis. Sunku speti kiek gotentotiškas rinkimų pravedimas su cenzura, areštais, geležinio vilko ir t. p. patamsių galvalų teroru gales rinkimų rezultatatus paveikti; Viena betgi yra tikra, kad tautininkai su savo „ukininkų vienybe" bus mažumoje. Todel nesusitarus su opozicinemis partijomis, bent dešiniomis, sunku bus tureti klusnų Seimą. O savystovus Seimas reiškia pavojų Voldemaro diktaturai ir todel bergždžia jo laukti.

Šie metai Lietuvai ekonominiu žvilgsniu labai sunkus. Pavasarį galima laukti visokių netiketumų. Ukininkų vargai, skurdas viešpataująs miestuose gali ir „nepolitikuojančioj" Lietuvoj sukelti tautininkams nepalankų bruzdejimą. Kalbos apie busimą Seimą yra daroma tik apsidraudimo tikslu. Perversmas, atsiremęs į masių judejimą, tautininkams atnešų tokių smugių, nuo kurių jiems jau nebetektų beprisikelti. O perversmas dabartinei diktaturos sauvalei yra neišvengiamas. Kito kelio į demokratiją Lietuva šiandien neturi. Kalbos apie Seimą turi tikslą visuomenę migdyti, o prisiartinus perversmo pavojui kviečiamas Seimas galėtų buti vienintelis išsigelbėjimo kelias dabartiniams savanaudžiams diktatoriams. Lietuvos demokratija jokių vilčių į busimą, tautininkų sukviestą Seimą negali deti. Ne čia yra tikroji išeitis iš maišo, kuriame atsidure Lietuvos vidaus gyvenimas. Rykiuoti po grindų busimos demokratiškos revoliucijos jegas tai yra uždavinys, kuriam jokios kalbos apie busimą iš Voldemaro malones Seimą neturi kelią pastoti. Kai iš melo gimusi ir nekaltu krauju apšlakstyta diktatura bus sugriauta, tada susirinks demokratiškas, visos tautos laisvai rinktas Seimas ir nuties Lietuvos tvarkymosi pagrindus.

J. Dauginis.

Savivaldybių „reforma".

Tautininkai pagrobę valdžią emesi kalbeti apie reformas visose gyvenimo srityse. Fašistų išmanymu viskas Lietuvoje, kas tik buvo daroma atsižvelgiant demokratijos reikalavimų, buvo bloga. Žemes reformą išsišeręs liaudininkas Aleksa jau „sureformavo". Dvarininkams paliekami dvarai, o Lietuvos bežemiams teks ir toliau pas ponus vergauti. Už tokią „reformą" ponui kailiamainiui Aleksai dar teks duoti atskaitą ir bukime tikri, kad Lietuvos demokratija dvarininkų samdinius tautininkus, už valstiečių skriaudimą ir palaikymą neskaitlingų dvarininkų, napaglostys.

Be žemes reformos daugiausia neapykantos tautininkuose sukelia demokratiškos savivaldybes. Jau dveji metai tautininkai garsenasi savivaldybes sureformuosią. Smetona ir, už jį galingesni, jo vienminciai negali pakęsti, kad kiekvienas Lietuvos pilietis savivaldybių tvarkyme turi lygų balsą. Mums jau daug kartų teko rašyti, kad tautininkai atstovauja turtingąją Lietuvos dalį — dvarininkus, šimtamargius „tautiečius" ir iždo pinigų prisivogusius „patriotus". Jei kas biednas, tas, tautininkų išmanymu, ir durnas. Biednas negali tureti lygių teisių su turtingu. Biednas neprivalo rupintis viešaisiais savo valsčiaus ar miesto reikalais. Biednam neprivalo rupeti kaip tvarkomos musų mokyklos, socialė apsauga, darbo biržos, keliai ir kiti savivaldybių sprendžiami klausimai. Kodel taip? Atsakymas labai paprastas — tautininkams rupi tik turtingųjų gyventojų reikalai, visa Lietuvos demokratiškai galvojanti biednuomene yra tautininkų klasinis priešas. Pagrobę valdžią tautininkai naudojasi progą, kad savo klasinį priešą — biednuomenę amžinai pavergti, atimti jai pilietines teises, padaryti iš biednųjų gyventojų antros rušies piliečius, kurie turi tik klausyti, dirbti ir tyleti. Mokslo ir turto cenzas reiškia, kad tik tie, kurie turi mokyklos liudijimą arba tam tikrą turtą gali balsuoti renkant savivaldybių tvarkomuosius organus. Tuo keliu tautiškas fašizmas grąžina carizmą. Grįžta pykčiausioji nelygybe, prieš kurią dešimtmečius kovojome. Grįžta prakeiktas pažeminimas darbininkų ir biednųjų valstiečių. Grįžta juodžiausioji caro laikų reakcija, bet grįžta neilgam. Jei darbininkas mokesnius moka, į kariuomenę eina, visas valstybines pa-

reigas atlieka, tai jam priklauso ir visos pilietines teises. Praejo tie laikai, kada buvome tiktai įrankis turtingųjų rankose. Ilgamete kova prieš carizmą, Rusijos revoliucija, demokratijos pažanga visame kulturingame pasaulyje yra laidas, kad ir darbo Lietuvoje neilgai išsilaikys nelygybes tvarka. Toji valstybe, kuri atima plačiosioms darbo masems piliečių teises, nera musų valstybė ir neverta tokiai valstybei nei mokesnių mokėti nei ją ginti. Jei turtingieji pasisavina sau visas teises tegu jie neša ir visas pareigas. Tegu nerugoja „valstybės vyrai" jei Lietuvos darbo mases į nelygybe paremtą Lietuvos valstybę ims žiureti, kaipo į priespaudos valstybę, kurią kaip galint greičiau reikia sugriauti. Nes valstybine ideja ir pajautimas atsakomybes už valstybes likimą neatskiriamai yra surišta su teise tą valstybę tvarkyti. Be teisių nėra atsakomybes, o be to visa Nepriklausomos Lietuvos ideja bus paremta smeliu Savivaldybes, kaipo vietos reikalu tvarkytojos, yra kaip tik pamatas visos valstybes ir jei nuo to pamato pašalinti kelius šimtus tukstančių Lietuvos valstiečių, darbininkų ir amatninkų tai kuo beteks tai valstybei remtis? Tokios reformos, kokias diktatoriai nori pravesti Lietuvoj, ne tik atstumia biednuomenę nuo valstybes, bet įamžina dabar vykstantį pilietinį karą. Tik kvailiai gali tikėti, kad Lietuvos darbininkai ir vargingieji valstieciai sutiks savo teises be niekur nieko fašistų užgaidoms paaukoti. Ne šiandien, tai ryt, bet lygias teises sau visviena iškovosime ir jei toje savytarpėj kovoj laimės kas nors trečias, tai kaltė už tai visumoj kris ant dabartinių diktatorių ir ant tų, atsiprašant, demokratų, kurie iš baimes prieš diktatorius keliaklupščiauja ir neišdrįsta detis aktingai priešfašistinen kovon.

Lietuvos darbininkams savivaldybes yra pirmas etapas siekiant įgyvendinti savo socialinius siekėmus. Savivaldybes yra svarbus įrankis gerinant savo sunkią buitį ir tenelaukia ponai reformatoriai, kad šitas pasikėsinimas į darbininkų teises bus ramiai sutiktas. Lietuvos darbininkija nors prislegta, be organizacijų, bet vis tik turi savo praeity visą eilę kovų del savo teisių ir į šitą naują fašizmo smugį mokės tinkamai atsakyti. Šiuo metu gali buti tik vienas atsakymas — imtis ginklo ir mušti fašistus. Savivaldybių darkymas, atemimas Lietuvos biednuomenei pilietinių teisių turi tik paraginti visus demokratiškai galvojančius piliečius greičiau apsidirbti su fašistine diktatura.

Socialdemokratas.

„Berliner Tageblatt" apie diktaturą Lietuvoje.

Įtaikingas vokiečių demokratų ir finansų kapitalo organas „Berliner Tageblatt" iš s. m. sausio 3 d. įdejo Dr. v. Voss straipsnį apie diktaturą Lietuvoje. Prekybos sutartis jau ratifikuota todel „B. T." nepasivaržė parasyti teisybę apie dabartinę smurtininkų valdžią Lietuvoje. Nereikia, rods, ne minėti, kad „B. T." Lietuvoje už tą straipsnį buvo sukonfiskuotas „B. T." rašo:

„Iš visų Pabaltės valstybių Lietuva, deliai savo įtemptų santykių su daug galingesniu kaimynu Lenkija, daugiausia yra išstatyta pavojun ir del to kai kas galetų buti linkęs tikėti, kad Lietuva, išsiskirdama iš kitų broliškų Pabaltes valstybių, gražiai ir kukliai besitenkinančių paprasta, normale demokratiška santvarka, paseke didvyrišką romenų pavyzdį ir del gresiančio tevynei pavojaus įvedė pas save diktaturą. Bet tikrenybej matosi, kad 1926 m gruodžio 17 dienos kariškame perversme, padejusiame pamatą dabartinei diktaturai, pavojus tevynei nevaidino jokio vaidmens. Ne karininkų baimej, kad tuometine kairioji vyriausybe „išduos" kraštą Lenkijai, arba parodys tiek silpnumo, jog lenkai tuo pačiu bus sugundyti pulti Lietuvą, buvo perversmo priežastis. Ir iš viso matosi, kad iš diktaturos nelaukta didesnio saugumo užsienių politikos žvilgsniu, nes kaip tik pernai, kada santykiai su Lenkija pavojingai paaštrėjo, kilo vel mintis, toje pavojaus valandoje sudaryti bendrą, tautinį visų partijų frontą. Taip pat ir iš vidaus valstybei negrese joks pavojus. Lietuva nepergyveno komunistų putčo, kaip Estija, ar raudonojo maišto, kaip Suomija Ir, iš tiesų, is kur turetų valstiečių krašte, kuriame pramones proletariato veik nera, kilti komunistų pavojus. Kariškojo perversmo varomoji jega tikrenybej, matyt, buvo visai ne komunistų pavojus, bet tik pačios karininkijos nuosavaus kailio interesas, nes karininkija, bijojo, kad kairioji Seimo dauguma mažins karo biudžetą ir iš to jaute sau pavojų.

„Kitas charakteringas, neigiamas lietuviškosios diktaturos požymis, kurs skiria ja nuo kitų diktatoriškai ar fašistiškai valdomų kraštų, yra tas, kad ji nera įkunyta vieno žymaus asmens autoritete. Kadangi ministeris pirmininkas ir užsienių reikalų ministeris savaime, del užimamos vietos, daugiausia užsieny yra žinomas, tai Vakarų Europoj jis ir yra priimta vadinti „Lietuvos diktatoriumi". Užsienių temytojui, Lietuvoj palyginus tik trumpą laiką užsilaikakančiam, dar ir todel sunku yra iš savo patyrimo spręsti apie atskirų Lietuvos valstybes vyrų ar kariskių specifinį svorį, jog visi sprendžiamieji pasitarima dabartinėme režime atsibuva isimtinai tik slaptuose rateliuose. Bet vieningas liudijimas painformuotų asmenų, kaip is valdžios liogerio, taip ir iš opozicijos, lygiai tvirtina, kad faktiškai tas pavadinimas ministeriui pirmininkui netinka. Ne jis yra tikrasis diktatorius, kaip lygiai tuo diktetoriumi nera ir V Prezidentas Smetona, kuriam 1928 m. gegužės 25 d kraštui primestoji konstitucija suteikia ypatingos galios. Taip pat ir dabartinis generalinio štabo viršininkas Plechavičius nera tuo diktatorių, nors įvairiuose pranešimuose tuoj po perversmo jis buvo vadinamas kariškių partijos vadu ir tikrai tada pradejo vaidinti žymų vaidmenį. Bet patikimi asmens, mačiusieji putčą savo akimis, tvirtina, kad jis laike putčo užemęs laukiamą poziciją ir tik karininkams pergalėjus, ne be vargo leidęs save perkalbėti prie jų prisideti. Jis be abejones priklauso prie militarines klikos, kurios rankose yra vadžios, bet vadu jis, girdi, nesąs. Pažymetina, jog į klausimą, kas gi reprezentuoja militarinę diktaturą, palyginus mažame Kaune, kur ne taip jau sunku turetų buti viens kitą žinoti, gaunama labai neaiškus atsakymas ir tai net ir iš opoziciniai ir neitraliai nusiteikusių asmenu, kurie jokio intereso neturi padėtį slepti. Atsakymas yra tas — Lietuvos diktatura yra anominė (bevarde). Ją vykdo nedidele, net, kaip matyt, aiškiai neapibrežta karininkų grupe, kurioj ne vieno negalima pavadinti vadu, net ne vieno negalima pažymėti kaipo primus inter pares (pirmas tarp lygių) Tos karininkų grupės nariai jaučiasi viens su kitu suristi savo rušies solidariška atsakomybe.

„Bet čia dar negalas keistiems tos diktaturos neigiamiems požymiams. Vienu balsu tvirtinama, kad šitie karininkai „į politiką nesikiša", netgi sakoma, kad jie visai sąmoningai atsisaką apšauktu politikos amatu sau galvas kvaršinti. Tatai reiškia, kad jų rankose yra jega, jie, mato-

mai, nustato ir bendrus tautines ir vidaus politikos siekimus, bet savo jėgos pritaikymą gyvenime ir politikos taktiką jie perleidžia kitiems. Jų pasitikejimo vyras yra Smetona, kurs dar tik susikurus Lietuvos valstybei, kaipo prezidentas, stovejo jos prišaky ir gyventojų tarpe turi nemaža populiarumo. Voldemaro padetis, sako, nesanti betarpiai lemiančiųjų karininkų tarpe pagrįsta. Greitas, energiškas ir aktingas Voldemaras savo ruožtu esąs Smetonos patiketas asmuo ir jo pavestas vedąs reikalus. Pasakoja net, kad po pastarojo Tautų Sąjungos posėdžio karininkų tarpe reiškiąsis tam tikras nusivylimas Voldemaru, nes jis netesejęs to, ką buvęs sau ir kitiems pažadejęs.

„Imant demesin nupieštas sąlygas nestebetina, kad patiems diktatoriams nevisai jauku yra savo diktaturoje. Vyriausybe pati ne kartą yra pareiškusi, kad visai nemananti apie permanentinę (ilgo laiko) diktaturą. Taip pat ir 1928 m. gegužes 25 d. krastui primestoji konstitucija nors ir apkarpo žymiai Seimo teises, bet visai jo nepašalina ir net palieka keturvardžius rinkimus į jį pasitenkindama vien tik tuo, kad aktyvią rinkimų teisę suteikia ne 21, kaip iki šiol, bet 24 metų ir pasyvią teisę ne 24, bet 30 m. pilieciams. Taigi, iš pagrindo imant, šitoji diktatura turetų reikšti tik pereinamą laiką nors ir prie modifikuotos, bet vis tik parlamentarines tvarkos. Tik aišku, kad tas perejimas labai sunku yra surasti. Tas juk ir sudaro kiekvienos diktaturos režimo pavojų. Naujesnioj istorijoj vargiai rasis bent vienas pavyzdys, kur diktatura be perlaužymo butų priejusi prie konstitucines tvarkos ir matosi, jog tatai gludi diktaturos esmėj, kad ji laikosi tol, kol susmunka.

„Ypatingas sunkumas Lietuvoje yra dar tame pagrįstas, kad karininkai valdžią atidavė į rankas vienos partijos, kuri iki perversmo kraste labai mažai šalininkų teturejo ir 1927 m. balandžio 12 d. paleistame Seime tiktai 3 atstovus teturejo. Visai aišku, kad šitoji vyriausybe susilauke dideles neapykantos visų kitų partijų ir ypac stipriausios, besiremiancios kleru, krikščionių demokratų partijos. Tiesa, vyriausybe visokiais budais bande ukininkų simpatijas patraukti savo pusen, bet vistiek tatai neatatinka tikrenybę, ką vienas vokietis, Lietuvos žinovas, pareiške, kad, girdi, viskas yra gerai ir 95% ukininkų esama krašte padetimi esą visai patenkinti. Jei taip butų, tai vyriausybe be jokių dvejonių galetų paskelbti Seimo rinkimus, kurie juk ir jos pacios išleistoje konstitucijoje yra numatyti. Bet vyriausybė to nedaro, nors pagal tą konstituciją nepasitikejimas vyriausybei Seime gali buti pareikstas tiktai trimis penktadalinis balsų ir tai ne 3/5 balsuojančių, bet visų Seimo atstovų. Is to matyti, kad vyriausybe nesitiki ne 40% atstovų naujame Seime apie save suspiesti ir tai nežiurint to, kad diktatura ir karo stovis visų opozicinių partijų veikimą visai paraližavo, o spauda yra suvaržyta tokiomis cenzuros taisyklemis, kurios daugeliu žvilgsnių pasiekia aukščiausią suvaržymo laipsnį. Kraste viešpatauja visuotina preventyve cenzura, uždrausta yra cenzuros išbrauktos vietos pažymėti ir cenzoriaus ištaisyti straipsniai neleidžiama trumpinti, bet turi tilpti su visais ištaisymais.

„Jei vyriausybe ir taip slegdama krasto viesosios nuomones pasireiškimą neišdrįsta daryti rinkimų, tai jau is to vieno galima speti kaip ji įvertina gyventojų nuotaiką. Tokia padetis ir užsienių politikos žvilgsniu negali buti kraštui naudinga. Šitoji diktatura yra prabanga, kurią mažas ir sunkiose sąlygose gyvenąs kraštas vargiai gali ilgai išlaikyti. Diktaturos prabanga Lietuvai dar ir todel yra nereikalinga, kad ramią ir gero budo lietuvių tautą ir be grandinių nesunku butų valdyti. Mes, vokiečiai, kurie Lietuvos likimą su karšta simpatija sekame, galime tik palinketi, kad Lietuvos protingo prezidento autoritetui pasisektų grąžinti tautai vidujinę taiką pirm negu dabartines sąlygos spėjo atnesti kraštui didelių nuostolių".

Taip raso „B. T." — „Lietuvos Aidas" piktinasi situo straipsniu ir nesupranta, kaip, gavę gerą prekybos sutartį, vokiečiai drįsta sakyti teisybę apie „protingo" Smetonos ir „energiško" Voldemaro patvaldybę. Sutartis ratifikuota, o paskola dar neduota, todel, vokiečių akimis, laikas kaip tik tinka nuosirdžiai pasikalbeti. „B. T." mintys apie Lietuvos diktaturą visai atatinka tam, ką „Pirmyn" raso apie smurtininkų gaują. Tik „B. T." klysta įvertindamas asmenis — Smetoną jis pervertina, o Plechavičiaus ir Voldemaro reikšmę nedavertina. Savo paskutinius žodžius „B. T." geriau but kreipęs ne į Smetoną, bet į jo žmoną, nes ir „B. T." informatoriai gerai zino, kad Smetona yra tik „idealistas" žmonos pantoflio prislegtas ir visai be jokios žymesnes įtakos į krasto politiką. Apie vokietį, kurs, matyti po pietų, kalba apie tai, kad Lietuvos ukininkai savo grandiniais labai esą patenkinti, galima tik tiek pasakyti, kad jei Lietuvos valstiečiai dar nedaro milžiniškų demonstracijų kaip Pietųslavijoj ir Rumunijoj, nesturmuoja mokesnių inspekcijų, kaip Vokietijoj, nešaudo valdžios agentų, kaip Rusijoj, tai is to dar neseka, kad Lietuvos valstiečiai išlaidžios karininkų saikos viešpatavimu yra patenkinti. Ateis laikas, prabils ir „gero budo" lietuvis, tada pasirodys tikras krašto upas.

J. J.

Ruoškis — kary! *)

Kas yra demokratine respublika ir delko tu privalai ją ginti?

Demokratine respublika yra toks valstybes susitvarkimas, kuriame visokios valdžios šaltinis yra patys krašto žmones, pati tauta. Demokratinej respublikoj pati tauta laisvai išrenka savo atstovus ir paveda jiems rupintis krašto reikalais. Išrinkti atstovai susirenka Seiman ir ten leidžia krastui privalomus įstatymus, skiria žmonems mokesčius ir nustato valstybes išlaidas, sudaro krašto vyriausybę, prižiuri jos darbą, netikusią atstato ir liepia susidaryti naujai.

Seimas renka prezidentą ir jį prižiuri. Tokiu budu Seimas darosi krašto šeimininku. Bet jis yra seimininkas tik is liaudies valios. Jei pati Seimas pasirodys netikęs ir nedarys tai, kas krašto daugumai reikalinga, liaudis turi galimybes pakeisti Seimą per artimiausius rinkimus ir išrinkti tokį, kokio pats nores.

Ar reikia tau, kareivi, aiškinti dar, kuo demokratine santvarka yra brangi kiekvienam darbo žmogui? Del viso ko pasiaiškinsim. Demokratine respublika suteikia kiekvienam žmogui kuodaugiausia laisves. Tiktai demokratinej valstybėj gali laisvai gyventi, laisvai reiksti savo mintis žodžiu ir raštu, gali laisvai jungtis į organizacijas su tavo draugais ir bendromis jegomis siek i geresnio buvio, ginti savo reikalus, jei kas bandytų tave skriausti ir išnaudoti. Demokratinėj respublikoj tu esi bent prieš įstatymus lygus visiems kitiems,

*) Iš spausdinamos knygutės Ruoškis—kary! Liaudies Bibliotekos leidinys 7 Nr.

nesi prievoles valstybes ir visuomenes reikalams, bet kartu dalyvauji valstybes ir savivaldybių darbe, esi kad ir maža, bet vis gi dalele to didelio šeimininko, kuris vadinasi Lietuvos liaudis. Ir jei musų visuomenej dauguma yra tokių, kaip tu pats, vienodais su tavimi reikalais, demokratinej santvarkoj tu visuomet turi galimybes ankščiau ar veliau perdaryti gyvenimą taip, kad daugumai butų gerai. Tau turi buti aišku delko darbo žmonės, jei jie supranta savo reikalus, turi buti nuoširdžiais ir atkakliais demokratais. Darbo žmones, tik laisvę iškovoję, pasiliuosavo nuo perdaug žiauraus piniguočių jodimo ir išnaudojimo ir pasidare lygus kitiems. Kapitalistų naudojami darbo žmones gali jiems atsispirti tik laisvai suburę savo jegas organizacijose ir laisvai vesdami kovą už savo siekimus. Budami daugumoje jie gali siek i valstybeje valdžios, o pasiekę panaudoti ją liaudies gerovei ir apšvietimui kelti. Žodžiu darbo žmonių geresne ateitis yra negalima be demokratinio valstybes sutvarkimo.

Bet ir visa musų visuomene, jei ji yra susipratusi, turi buti demokratines tvarkos griežta gineja. Nes tik laisvi jausdamies, gyvendami įstatymais, nesibijodami smurto ir sauvales, galime ramus ir kuonašiausiai dirbti, galim bendromis pastangomis kelti krašto gerovę ir jos kulturą galim branginti savo krašto laisvę ir nepriklausomybę, galime, pavojui iš šalies užejus parodyti kuodaugiausia vienybes ir atsparumo apsiginti. Neveliui istorijos prityrimas sako, kad mažosios tautos gali išlikti nepriklausomos tik įgyvendinę pas save tikrą demokratinę santvarką.

Ir dar del vieno tu, liaudies sunau, turi buti atsidavęs demokratines Lietuvos ginejas. Už darbo žmonių lygiais su kitais teises ir laisves, už Lietuvos nepriklausomybę ir demokratinį jos susitvarkimą kova vedama ne nuo šiandien. Dar žiauriais caro laikais už darbo žmonių siekimus žuvo šimtai kilniausių vyrų, ramindamies vien vil im kad iš jų paseto grudo surinks derlių jų vaikai, busimoji žmonijos karta. Kai po didžiojo karo stojo kovon už savo laisvą ateitį ir Lietuva, kareivių ir savanorių pulkus sudare daugumoje vargo žmones, tavo broliai. Jų tukstančiai žuvo palaidoti visuose Lietuvos galuose. Jų vadai generolai ir pulkininkai gavo dvarų centrus ir pensijas. Kedes kanceliarijose triną valdininkai ir visokie patriotizmo spekuliantai užaugino storus lašinius ir ramus tebetampo motinos tevynes krutį. Tik nebėra musų tarpe tų liaudies dobilelių, kurių tukstančiai puva žemeje ir kurie žuvo už tevynes laisvę su kilniu pasiryžimu ir viltim, kad jų gyvastim bus nupirkta laimingesne darbo žmonių ateitis.

Ir tu, Lietuvos kareivi, esi vienas brangaus palikimo paveldėtoju. Elgkis taip, kad savo kuriškais žygiais neužgautum brangios žuvusiųjų atminties į nepamirštum tai, kas del jų buvo šventa.

Ir dar delko tu privalai ginti demokratinę Lietuvos respubliką.

Lietuvos kariuomene yra musų liaudies kurinys. Kai atejo kovos valanda už musų krašto nepriklausomybę, vieni ejome karan su ginklu rankose, kiti gaminame maistą ir drabužį pulkams, treti dejome pinigus kariuomenei išlaikyti ir kuo galima padeti jos žygiams.

Ir nuo to laiko kiekvienas Seimas, kiekvienais metais skyre kariuomenes išlaikymui is valstybes lešų dešimčius milijonų litų. Biednam musų kraštui kariuomenes išlaikymas yra sunki našta. Duodant kariuomenei tenka atimti švietimui, ukio kelimui, darbininkų aprupinimui. Šiais metais fašistai nieko neatsiklausdami, paskyre kariuomenei net 50 milijonų litų. Vadinasi, kiekvienas pilietis, net mažas vaikas turi į metus sumoket iždan po 22 litus vien kariuomenei išlaikyti. Liaudis duoda savo vaikus kariuomenen, liaudis sumoka vargo litus jos išlaikymui, tai ir kariuomene yra liaudies ir turi buti jos apgineja. Todel ir tu, kareivi, stovėdamas rikiuotes eilese ir klausydamas karininkų komandos, visų pirma įsiklausyk ir suprask, ko iš tavęs reikalauja liaudis, tavo tėvas, motina, tavo vyriausias vadas ir penetojas. Liaudis yra gyvu kaulu suaugusi su demokratine santvarka, todel ir tu privalai buti ne kieno kitų, tik demokratinės Lietuvos respublikos kareivis.

Tie, kurie dedasi tavo vyriausybe, kareivi, yra pikčiausi mūsų krašto priešai.

Tiek jau peskaltęs gali susigriebti ir abejodamas paklausti: ar nesate jus klaustingi kurstytojai prieš mano vyriausybę?

Atsakome trumpai ir aiskiai mes esame tavo proto ir tavo sąžines kurstytojai, bet atviri ir nuosirdus. Ir jeigu tu vadini tavąją vyriausybę fašistus karininkus, į šįstą krašto apsaugos ministerį, mordobojų Plechavičių, smurtininkus Smetoną ir Voldemarą, tai mes tau sakome: tų esi fašistų apmulkintas ir suklaidintas žmogus.

Pasiaiškinkime

Jau iš pirmos kareiviavimo dienos teve ėme mokinti, kad vyriausia kareivio prievole—buti drausmingu, ir paaiškino: buti draumingu reiškia be atsisakimo klausyti tavo vyresniųjų įsakymo: viršylos, burio vado, kuopos ir bataliono vado ir t. t. Ir dar paaiškino: vyriausias kariuomenes vadas yra Antanas Smetona, Respublikos prezidentas.

Ir nes tai pasakysim: drausme kareiviui yra pirmutinis daiktas. Kariuomene be drausmes yra palaida ir bejege minia, kuri gali virsti net plešikų bandomis, jei pas kareivius yra blogų palinkimų. Drausme yra reikalinga, bet drausme turi buti sąmoninga protinga. Kareivis turi buti klusnus savo vyriausybei, bet kartu jis turi žinoti, kas yra jo vyriausybe. *Kas dabar yra tavoji teiseta vyriausybe — tame ir yra visas klausimas.* Apie ją sau ir pergalvok, o mes tau padesim.

Tiek kareiviui, tiek bet kuriam valdininkui reikalinga klausyti *teisetų įsakymų teisetos jo vyriausybės.* Toks yra pamatinis reikalavimas kiekvienam sąmoningam laisvo kulturingo krašto piliečiui. Aklai bet kokių įsakymų gali klausyti tik vergas be galvos, be sąžines ir be valios.

Jeigu tau kuopos vadas liepa užmušti nieko nekaltą žmogų, padegti namus, apiplešti svetimą turtą — tu neprivalai jo klausyti, nes jo įsakymai yra įstatymams priešingi. Jei tavimi bandys komanduoti pašalinis žmogus, tu jo vel neklausysi, nes nera teiseta tavo vyriausybe

Ir dabar mes sakome: visi tie žmones, kurie šiandien dedasi tavo vyriausybe pradėjus Smetona, Daukantu, Plechavičium ir baigiant nelemtais Mačuikomis, — *yra politinių plešikų banda*, smurtu užgrobusi musų kraštą ir smurtu jį valdanti. Jiems vieta: vieniems pamišelių namuose, kitiems kalėjime ar ant sausos uosio šakos.

Ar reikalinga tau, kareivi, paaiškinti, kuo tie „didvyriai" užsipelnijo virvę?

Paaiškinsim, nors ir be to turetum žonoti. Smetona, Voldemaras ir jų prikalbinta karininkų grupe paruošė ir įvykdė naktį į gruodžio 17 dieną demokratines Lietuvos užpuolimą. Užpuolimas buvo padarytas su ginklais, tamsią naktį, ant vieškelio, iš po tilto.

Savo darban užpuolikai apgavimu įtrauke kaikurias Kauno įgulos kariuomenes dalis ir, pasislepę už kareivių nugaros, pribaige Seimą, suareštavo ir iš-

blaske teisetą krasto vyriausybę, sueme ir pasalino prezidentą Grinių.

Tos šaikos priešaky pastatytas Smetona, sulaužęs priesaiką musų konstitucijai, suklastotais Seimo rinkimais pralindo į prezidento rumus ir karininkų smurtininkų padedamas apsigyveno juose, kaip Lietuvos prezidentas. Tų karininkų pirmose eilese stovejo Daukantas, Plechavičius, Skorupskis, Kalmantavičius Ir pienburnių leitenantų burys, daugiausia iš aviacijos.

Nesutikdami pasipriešinimo nei iš kariuomenes, nei visuomenes smurtininkai sudare „Lietuvos vyriausybę", pastatę jos priešaky Voldemarą.

Ta „vyriausybe" okupavo visą Lietuvą ir ligšiol ją valdo. Bevaldydama šaude žmones dejo juos be kaltes į kalej mus ir koncentracijos stovyklą Varniuose. Visą laiką lauže krašto įstatymus ir pagalios koja paspyrę Steigiamojo Seimo nustatytą Konstituciją, jie paskelbe naują, smetoninę konstituciją. Savo konstitucijoje Smetona visą valdžią sau pasiliko, o iš kareivių atėmę teise dalyvauti Seimo rinkimuose. Lietuvą užgrobusi Smetonos saika savo nuožiura iš gyventojų ima mokesčius ir eikvoja iždo pinigus.

Smurtininkai paverge Lietuvos piliečių laisves, susmukde viešajį gyvenimą, apstate mus šnipais, užčiaupe laisvą žodį dabar patamsiais vagiliauja viešajį turtą, girtuokliauja ir elgiasi lig užkariauto krašto laikini valdovai.

Ar gi tų, kad ir trumpai išdestytų ir tik svarbesnių nusidejimų pries musų krastą ir Lietuvos liaudį tau, kareivi, neužtenka, kad suprastum, kas yra tie, kurie dedasi tavo vyriausybe ir reikalauja iš tavęs sau paklusnumo?

Laiškai iš Lietuvos.

Kas šiandien svarbiau?

Lietuvos komunistų partija atsidure šiuo metu pries neisrišamą galvosukį. Partija, kuri nuolat nesiojasi su revoliucinemis frazemis, kalba apie masių revoliucinius žygius, dasigyveno iki to, jog Rusijos įsakymu turi remti kruviną ir niekšingą Smetonos fasizmą. Šiandien ir aklam aišku, kad Lietuvos komunistai, Rusijos politikos sumetimais, yra priversti remti Lietuvoje diktaturą. Rusijai yra naudinga, kad Smetona viešpatautų Lietuvoje. Tiktai nesuprantama, ką turi mūsiškiai komunistai is palaikymo Smetonos? Del vadų, priklausomų nuo Rusijos pinigų, dar galima suprasti, bet ką turi eilinis Lietuvos komunistas iš to, kad Lietuvą šiandien smaugia kruvinasis Voldemaras? Ką gera mato iš fašistines diktaturos tie darbininkai, kurie dar seka paskui komunistų partiją? To suprasti negalima ir net patys galvojantieji eiliniai komunistai to nepajėgia suprasti. Komunistine spauda stengiasi pridengti nuo savo sekėjų brolišką biciulystę tarp Maskvos ir fašist škojo Kauno; ji siundo kiek galedama savo skaitytojus pries socialdemokratus, drapsto purvais visus kovojančius prieš fašistus, bet apie tai, kad Maskva palaiko Smetoną, ne vienu žodžiu neužsimena. Komunistų vadai, kaip papirkti tyli, apie savo politikos šunkelius, užtai dvigubai rekia apie nesamus socialdemokratų prasižengimus. Prieš eilinį komunistų partijos sekeją šiandien kila klausimas: kas svarbiau— ar klausyti savo vadų įsakymo ar aktingai prisideti prie Smetonos nuvertimo? Reikia pasirinkti. Kas mano, kad Rusija yra Lietuvos darbininkų tevynė, tas Rusijos ir klausys, bet visi tie, kas nori Lietuvoje sukurti sau laisvą tevynę, ta mos ranką į Rusijos politikos vingius ir prisides prie priešfašistiškos kovos. Revoliucine Lietuvos demokratija kovoja dabar už laisvą, demokratinę Lietuvos Respubliką. Priesfašistine kova jungia ir darbininkus ir valstiečius ir tarnautojus. Kiekvienas pasiryžęs kovotojas šiandien yra brangintinas ir laukiamas padejejas išsivadavimo kovoj. Kas stovi nuošaliai ir spiaudo į tuos, kurie priesfašistinei kovai visa aukuoja, tas yra paniekos vertas bailys. Į tų bailių skaicių komunistų partija nori įstumti visus savo sekejus. Ko vertos yra kalbos apie revoliuciją, kai tuo pat metu tikrenybej palaikomas fašizmas? Kam reikia plepeti apie kovą ir tuo pat metu spiaudyti į tuos, kurie kovoja? Šiandien klausimas stovi — su fasistais, ar pries fašistus? Komunistų partijos „galvos" pasirinko fašistus, o del svieto akių kalba apie kovą, nors kovoti ir nemano. Bet kiekvienas veidmainiavimas turi galų gale paaisketi ir jau dabar dauginasi skaicius tų, kurie komunistų partijos dviveidei politikai atgręžią nugarą ir eina bendron kovon su revoliucine Lietuvos demokratija pries fasizmą. Mes socialdemokratai, sveikiname tuos naujus kovos talkininkus ir reiškiame gilio įsitikinimo, kad nebetoli ta valanda, kada jungtomis pastangomis nugriausime Darbo Lietuvos priešą — fašizmą.

Esdekas.

1928 m. rugpiūčio men. 22 ir 23 d., suvažiavime Vilniuje, Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny priimtas ir Vykdomojo Komiteto papildytas:

Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny

STATUTAS.

§ 1.

Organizacija vadinasi: „Lietuvos Socialdemokratų Organizacija Užsieny" (L. S. D. O. U.). Organizacija jungia Lietuvos socialdemokratus gyvenancius Vokietijoje, Lenkijoje, Latvijoje ir kitose valstybese.

§ 2.

Organizacijos Centro bustine—Vilnius.

§ 3.

Organizacijos tikslas: kova dabartiniu laiku — už demokratinę ir ateity — už socialistinę santvarką Lietuvoje.

§ 4.

Kovos priemones: socialistine propaganda, agitacija, organizacija ir auklejimas visuomenės socialistineje dvasioje.

§ 5.

Organizacijos nariu gali buti Lietuvos Socialdemokratų partijos nariai ir šiaip socialdemokratinio nusistatymo asmenys; pastareji privalo išbuti kandidatais 6 menesius.

Pastaba: nariu ir kandidatu teises bei pareigos vienodos. Kandidatai negali buti išrinktais į organizacijos vykdomuosius organus. Organizacijos nariai gauna nario bilietą su vykdomojo komiteto pirmininko ir sekretoriaus parašais.

§ 6.

Organizacijos lešos sudaromos: a) iš narių mokesnių (10 amerikoniškų centų menesiui), b) aukų, c) paskolų. Organizacijos lešas naudoja ir veda apyskaitą vykdomasai komitetas.

§ 7.

Narius ir kandidatus i organizaciją

Demokratija ir fašizmas.

Demokratijos nuolatiniai laimejimai visame žemes rutulyje dave save stiorlai jausti ypatingai po didžiojo karo. Žymiai stipredama ir bręsdama demokratine mintis plač ai eme bujoti kaskart užkariaudama naujas žmonių minias Pries karą demokratine valstybes tvarka buvo tik taisykles išimtis, tuo tarpu, kaip monarchine tvarka buvo tojį taisykle kurios dauguma valstybių laikesi Po karo stojosi atvirkščiai. Daugumoje valstybių įsikure respublikoniškai demokratine tvarka, o keletos užsilikusių monarchinių valstybių vien fikcija beliko. Naujai paskelbtoje monarchijos Vengrijoje, nesiranda kandidato kas monarcho sostą užimtų. Vis tai rodo, kad demokratijos jega auga didyn, nesustabdomai plečiasi platyn ir rengiasi imti savo žinion tvarkyti musų žemes planetą, kad joje ateityje pranyktų pragaistingi karai, kapitalistų tarpusavių varžytinių pasekmeje vykstantieji, o kapitalistines tvarkos pagrindai butų pakeisti demokratiniais teisingais pagrindais, kur asmenų ir ukio tvarkymo reikaluose vadovautų dauguma, o mažumai ir kiekvienam individui garantuota butų pilna asmens laisve reikstis jo kurybinems jegoms, gi toki demokratine tvarka, kur visa bus taip tvarkoma, sakome, įvyks socializmo tvarka, vi toj šių dienų gob šaus kapitalizmo Kiek greit demokratija išsiplete, plačiame pasaulyje, tiek ji ilgai lieka vis dar grynai formaline demokratija, demokratija esmeje be platesnio, gilesnio vidaus turinio ir aiškesnių ateities perspektyvų. Demokratija vedusi aršią kovą su savo tautiniu, valstybiniu kapitalizmu išdirbo atatinkamus kovos metodus, kurių pagalba ji siandien daugelyje kraštų yra nugaletoja politikos srityje. Blogiau dalykai stovi ukio tvarkymo srityje. Pokarinis kapitalizmas pareiške platesnius užsimojimus. Tautines ir valstybines sienos darosi jam perdaug trukdančiais veiksniais ir todel kapitalas peržengė tas sienas, plačiau susigrupavo į didesnius vienetus, sie į dar didesnius, bendrai kapitalas tapo kosmopolitinis veiksnys. Todel demokratijos kova ukio srytyje su kapitalizmu nedave tiek daug vaisių kiek tatai priderejo. Kapitalas demokratijos labiau apkrautas mokesčiais kaikuriose valstybese pradejo plaukti kitur iš valstybes sienų sudarydamas tose valstybese krizius ir finansinius sunkumus. Kapitalas yra stipriai susiorganizavęs į tarptautines sąjungas-trestus, gi tuotarpu demokratija neturi bendros pasaulines ekonomines organizacijos, kuri galetų pasekmingiau kovoti su kapitalizmu. Čia tai demokratijos priešų ir dedama daug pastangų įrodyti, kad demokratija pergyvena krizį, nesugeba ukį tvarkyti ir todel neturi ateities. Tuotarpu visai nutyli, kad kapitalo parlamentas pavydale bankų, trestų susiorganizavusių į tarptautines didžiausias sąjungas daug daugiau gali nusverti, kaip kokios nors vienos valstybes parlamentas ir kad jis visur stengiasi demokratijai kelią pastoti.

Nežiurint į tai, kad iš vienos puses kapitalas su fasizmu, iš antros komunizmas jau daug laiko tvirtina esą demokratizmas atgyvenusi forma, nesugebanti tvarkyti — valstybes reikalų ir kaipo tokį turi mirti — galima šiand en pasakyti, kad geresnes valdymosi formos nesurasta, visur stengiamasi valstybes aparatus tvarkyti demokratiniais pagrindais, kaskart papildant demokratijos esmę naujais metodais patirtais kovoje su kapitalu. Daug kalbama ir rašoma apie demokratizmą ne del to, kad jis nustojo gyvenęs, bet del to, kad jis sparčiai auga ir visose gyvenimo srityse nori pareikšti savo teises. Staigus demokratijos išaugimas, nerado visuomeneje stipraus idejinio supratimo bei gilaus praktinio patyrimo.

Tverti naują demokratinę tvarką neužteko gero minių pasiryžimo bei atsidavimo, reikejo gilaus teoretinio supratimo ir ilgamečio patyrimo šiame darbe. Tarp teoretinio žmonių supratimo ir staigaus demokratizmo įsigalejimo radosi disonansas, kurs taip pat dave progos demokratizmą neigti.

Bet ką mums gero siulo, demokratizmo priešai fašistai? Gal jie yra įkurę kur nors geresnę valstybės tvarką?

Į tai atsakymą rasti galime pažvelgę arčiau į fasizmo valstybes Italiją, Ispaniją ir mums geriausia žinomą, Lietuvą. Sugretinę šias valstybes rasime, kad daug maž visos yra agrarines, žemes ukio šalys, iš senų laikų įvairių jezuitų, kunigų plesiamos ir smaugiamos, kur krasto apšvietimas stovi veik vieno laipsnio aukštumoje.

Gi pažvelgkime toliau, kas dedasi musu fasistinio suskio apsėstoje Lietuvoje. Fašistai izoliavę Lietuvą nuo platesnio pasaulio aukštais muitais ir įvairiais suvaržymais, nesudarę nei vienos doros prekybos sutarties su Europos valstybemis — tiesiog smaugia Lietuvos darbo žmogų ir ukininką, nežmoniškai išlupdami pavidale muitų ant prekių didžiausius netiesioginius mokesnius ir tiesioginius mokesnius nuo žemės.

Fašistai neatsižvelgdami į tai, kad šįmet nederliaus metai, — krauna ant žmonių kelis desetkus milijonų litų naujų mokesčių. Gal ukininkas pasakys, kad už žemę jam tiek pat tenka mokėti, kaip ir pirmiau?

---

prima vykdomasai komitetas, rekomenduojant vietines grupės komitetui, arba organizacijos įgaliotiniui.

§ 8.

Išstoti is organizacijos narys ir kandidatas gali, padavęs apie tai raštu pareiškimą. Vykdomasai komitetas, už nariu elgesi nesuderinamą su organizacijos programa ir drausme, turi teisę kiekvieną narį pašalinti iš organizacijos.

§ 9.

Didesniuose Lietuvos polit. emigrantų centruose gali buti įkurti L. S. D. O. U. skyriai su komitetu arba įgaliotiniu priešaky. Skyriai veikia konferencijos ir vykdomojo komiteto nustatyta tvarka.

§ 10.

L. S. D. O. U. aukščiausias sprendžiamasis organas: atstovų konferencija šaukiama vieną kart į metus. Atstovavimo norma nustato vykdomasai komitetas. Konferencija sprendžia: a) visus liečiančius organizaciją politinins klausimus, b) veikimo taktiką ir c) renka vykdomąjį komitetą.

§ 11.

L. S. D. O. U. aukščiausias vykdomasai organas: Vykdomasai komitetas renkamas atstovų konferencijos iš 5—7 asmenų. V. komiteto nariai, konferencijoje, turi sprendžiamąjį balsą. V. komitetas turi teisę du narius kooptuoti. V. komitetas vykdo gyvenime visus konferencijos nutarimus ir atlieka visus einamuosius reikalus.

§ 12.

Susidarius sąlygoms, kurios leistų visiems organizacijos nariams grįžti Lietuvon, — L. S. D. O. U nustoja veikusi. Organizacijos turtas ir archyvas perduodamas Lietuvos Socialdemokratų Partijos Centro Komitetui. Likvidacija atlieka Vykdomasai komitetas.

§ 13.

Organizacija turi savo antspaudą ir raudoną vėliavą su savo obalsiais. Organizacijos obalsis: „Visų šalių proletarai vienykitės"!

§ 14.

Vykdomajam komitetui paliekama teise šį statutą keisti ir papildyti.

Kuriem galam jie butų fašistai, kad nemoketų apgauti Lietuvos kaimėtį ir darbininką!

Tiesioginių mokesnių kelti jie bijo, čia kiekvienas tuojau supras. Pakelia muitus ant prekių ir tuojaus lengvu budų išlesko pinigus iš žmonių o, kad valdžios tokiame darbe niekas neįtartų, prisamde daugybę šnipų, kurie slapta daužo žydams langus ir visą pabrangimą jiems suverčia. Lietuvos šiaure labai nukentejo nuo nederliaus, gi valdžia gresiančiam badui pašalinti nieko nedaro. Žmonių vargui nuskandinti gamina kuo daugiau degtines, svaigina jų protą išlupdami už degtinę iš jų paskutinį centą. Pasigerusius sulma, atima policija pinigus ir veliau dar nubaudžia, kad daugiau fašistams prilupti pinigų.

Užgrobę kraštą į savo rankas ginklo pagalba, išvaikę žmonių atstovybę Seimą, patys paeme valdžią į kelių prasigerusių žmonių rankas ir įvede oligarchinę diktaturą, kur asmens laisves ir sąžinės neliko. Užmušė asmenyse savarankumą, vien vergiškas paklusnumas beliko aukštesniems valdininkams, šie gi vienam diktatoriui. Pries visuomenę, seima ir sąžine nereikia duoti atskaitomybes, tenka buti tik vienam diktatoriui ištikimu jo darbuose, jo klausyti, gi toliau dirbti ką nori. Ne bereikalo tautos patarle sako: „pakarnas (klusnus) teliukas dvi karves žinda". Įvairus perejunai prisitaikę prie valdžios į viens kitą pažvelgdami daro kuodidžiausias žmonių pinigų vagystes ir žmonių žudynes. Juk valdžios teismas yra kreipiamas tik prieš fašistų priesininkus, tuotarpu kaip didžiausius vagis, fašistų šulus išteisina, arba del mados nubaudžia, o galestingoji Smetonos ranka fašistams čia pat dovanoja.

Teisybės Lietuvoje nebeliko, teisetumas sumintas purve, vien fašistų kerštingus planus laimina Įstatymai tera likę kvailiams, o gudriems plešikams-fašistams yra įsakymai, kurių jie daug išleido. Žmones likę be įstatymų apsaugos — nerimauja, ukininkams ir darbininkams toki sauvales padetis labai įkirėjo, kiekvienas kurį nesueisi pasakys, kad pirmiau buvo daug gerlau, Žinojo, kad jis yra padeties šeimininkas, netikusią valdžią galejo kita pakeisti, arba savo skundą iškelti Seime.

Kam dabar pasiskysi vargsas, ukininkas ir bednuomene? Žino valdžia gerai, kad ji priklauso nuo durtuvų paramos, todel kuriam galui su „mulkiais", anot jų tariant turėti reikalas, jei nuo jų balsavimo nepriklausai. Jau du metai, kaip neprašyti latrai įsibrove į valdžia, o dar nera žinios kuomet jų Lietuva nusikratys, tik retkarčiais darbo žmogus išgirsta iš slaptų valdžios agentų, kad ši valdžia užsitvirtino 7 metams. Žinoma fašistų valdžia tupetų valdžioje visa amžių, jei tik kas ją laikytų.

Jau visoje Lietuvoje auga didele neapykanta, rengiasi ją ginklu nuversti, nes ji iki gyvo kaulo žmonems įkirejo. Tik reikia tas darbas greičiau atlikti, kad jie amžinai Lietuvos nepražudytų.

Liaudis nerimsta, auga kerštas. Šimtai šnipų visur budriai daboja, bet veltui jų darbas, viskas vejais išlakstys. Budeliams-fašistams liaudies keršto neisvengti. Daug galingų buvo carų, karalių, šiandien visi jie liaudies keršto neišvenge, lygiai žemes visiem akis užpylė. Be reikalo fašistai savo tustumą ir niekiškumą stengiasi Smetona pridengti, kurį kaip kokią beždžionę vežioja po Lietuvą. Kiek negarbintų ir neaukštintų, nieks šventuoju jį nepaskaitys — niekšas buvo, niekšas liks. Fašizmo ausis jau matosi aiškiai, greit tures už apgavystę atsimoketi. Kartą asilas liuto odon įlindęs, daug žverių išbaugino, kol jo ilgos ausis jį nepražude. Todel aiskiai matome, kad tik kooperavimas ir sandarbinikavimas visų krašto darbo žmonių patikrins tikrą demokratinę tvarką, kuri kiekvienam pat krins ekonomines, politines ir kulturines laisves bei teisetumą.

Gana toliau vergauti, — fašistinį asila gerai pažinome! *Br.*

Lietuvos visuomenei.

(Karininkų balsas).

Jau virš dviejų metų kaip Lietuva užururpuota, nevykusių pamegdžiotojų Italijos diktatoriaus Musolini. Jau virš dviejų metų nuo to laiko kuomet vilkstine alkanų vilkų užpuolusi naktį Lietuvos demokratinę valdžią, užgniaužė savo kruvinuose naguose žmonių laisvę, sumyne po kojų Lietuvos žmonių teises, jų valią.

Nuo to laiko apmire krestas, nutilo laisvas žodis, primintas feldfebelio Musteiklo purvinu puspadžiu, bisoj Lietuvoj įsiviešpatavo begalinis persekiojmas bent kiek laisvesnes minties: policinemis priemonemis prasidejo normavimas Lietuvos visuomeninio gyvenimo. Visas gyvenimas tapo apkaltas pančiais ir visoj Lietuvoj pradejo siausti juodoji reakcija, lygiai tokia pat, kokia siaute caro Rusijos laikais po 1905 metų.

Skaudu ir liudna darosi matant kas šiandien dedasi Lietuvoj, kurios nepriklausomybei taip daug aukų ir darbo padeta. Juk visi tikėjom, kad iškovoję savo tautai nepriklausomybę susikursim savo valstybej gražų, malonų gyvenimą. O šiandien mes matom, kad tuo laiku, kai beveik visuose krastuose, ypač naujai gimusiose Respublikose, demokratija stoja gyvenimo priešakin, kai visur liaudis, kaipo sveikiausi visuomenes dauguma, pilna kurybinės energijos stumia gevenimo progresą pirmyn, kai visur, atgyvenusi savo amžį, aristokratija išmušta iš gyvenimo vežų pasilieka tunoti tik istorijoj, pas mus Lietuvoj atsirado kruvele pamišusių svajotojų apie karuną „Antanui pirmajam iš Dievo malones"!

Koktu tiesiog darosi žiurint, kai po didžiųjų Europos sukretimų, musų mažiukej valstiečių Lietuvoj, kyla iš nykštykų „didvyriai" pasiryžę nustebinti pasaulį rankiojimu subirejusių sostų trupinių!

Europiečiui tai būtų anekdotas ir tokį apsireiškimą skaitytų grynai patologiniu, psichiatrijoj vadinamu didybes manija! Bet pas mus Lietuvoj tas charakteringas reiškinys yra skaudi gyvenimo tikrenybe.

Pamišelių visais laikais ir visur buvo ir yra. Tačiau negirdėtas atsitikimas, kad jiems butų leidžiama viešai draskyti krašto žmones. Pavyzdžiui Kirylas svajoja apie Rusijos karuną. Tai jis gali dar desimti metų svajoti — Rusijos gyventojams iš to ne šilta, ne salta. Bet pas mus Lietuvoj juk toks pat manekenas kamuoja du milijonu piliečių!

O piliečiai kenčia ir tyli. Tyli ne todel, kad jiems tas kamavimas neskandėtų, bet todel, kad priprato, apsikentė. Vergavimas giliai įleido šaknis musų lietuviškame bude: piliečiai, kaip kokios avys, paklusniai eina skerdyklon ir tyli kai joms peilį deda prie kaklo!

Bet sitaip toliau neprivalo butil Todel mes kviečiami visus tuos, kam brangi laisve, kam rupi musų krašto, musų tautos gerovė stoti kovon ir vyti iš Lietuvos besirengiančius vainikuotis „karalius", kurie musų valstybę pastatė svieto išjuokimui!

Atsarg. karininkų grupe.

Geriausis šiandien patriotas Lietuvoje tas, kuris už keletą litų savo brolį fašistams parduoda!

Del „tautiškojo vieningumo“.

Ypatingas mūsų lietuviškas budas pasižymi savotiškomis keistenybemis. Iš to gal net ir priežodis susidare—kad ir nežmoniškai bile kitoniškai. O tas „kitoniskumas“ dažniausia iki absurdo dacina.

Štai jau du su viršu metai, kaip Lietuvos fasistiniai oficiozai ir „tautos vadai“ be atvangos bubnija apie „tautos vieningumą, visų susiklausymą, valstybingumą, nepartiškumą“ etc. Tačiau n žiurint to, įgijusio Lietuvoj pilietines teises, priežodžio visgi lauktojo vieningumo nematyt. Ticsa, pabaigoj 1926 metų, fašistams pagrobus valdžią ir sudarius tautos vieningumą dešiniosios koalicijos pavydale, o kairiuosius sugrudus į kalejimus, buvo proga „vieningumu“ pasidžiaugti, bet ne ilgam. Nes, vos tik suspeius tai „tautos vieningumo“ intencijai atgiedoti Te Deum laudamus, toji vienybe skilo. Pirmoji atsiijo nuo „tautiškos vienybes“ Ūkininkų Partija Po nekurio laiko ja paseke Ūkininkų Sąjungą ir krikščionys demokratai su savo išpera Darbo federacija.

Pasidariusį tautos vienybeje plyšį, tautininkai įvairiomis priemonemis megino užtepti, užlyginti, bet tas jiems nepavyko. Ir juo tolyn, plyšys vis didejo iki pagaliau virto bedugniu grioviu. Čia jau negelbejo ne karo stovis, nė cenzura, teroras, kalejimai ne kitos radikalės lyginimo priemones,—nepereinamas griovys liko, kaip buvęs. Dabartiniu laiku to nepereinamo griovio vienoj puseje stovi „tautos vadai“ (is patiltes „Pirmyn“ Red) su karininkų klika, antroj pusej — Lietuvos visuomene. Ir kaip vieni, taip ir kiti gyvena savo atskiru gyvenimu.

Mums šiuo kartu svarbu ne patį bedugnio griovio buvimo faktą konstatuoti, bet pažvelgti į „tautos vadų“ samprotavimus ir svajones.

Gruodžio m. 17 d. p. m. Kaune buvo minimos dvejų metų „tautiškosios vienybes“ sukaktuves. Jei iki tam laikui dar kas nors mažai pažindamas Lietuvos gyvenimą tos bedugnes tarp karininkų su „t utos vadais“ iš vienos pusės ir Lietuvos visuomenes, iš antros—nemate, tai tą dieną p. Smetona „tautos vienybei“ nuėme kaukę ir parode visiem ją pilnoj nuogumoj.

Sukaktuves dvejų metų „tautiškosios vienybes“ buvo minimos karininkų karciamoj Ramovėj. Į Ramovę susirinko tik karininkai ir keleias civilių, kurius karininkai rekomendavo. Atejo į Ramovę ir Smetona su žmona, o taip gi ir visi ministeriai. Bet kyla klausimas, kodel tos „tautos vienybes“ sukaktuvės buvo minimos Ramovej? Nejaugi toji karčiama jungia visą tautą?

I šiuos klausimus išsemiamai atsako pats Smetona savo kalboje ten pasakytoje, is kurios štai kas seka:

Lietuvos karių šeimai, deka susiklausymui ir drausmei, pavyko sudaryti sąmokslą ir apgaulingu budu įvykdyti 17 gruodžio perversmą, kuris buvo daromas po priedanga tevynes meilės, vardan išgelbėjimo Lietuvos iš neva gresusio pavojaus.

Dabar jau kuris laikas, kaip šiame drąsiame karininkų žygyje tuli megina įžiureti konstitucijos laužymą ir nusižengimą priesaikai. Tie priekaištai, pasak Smetonos, neturi nei istorinio nei teisinio pagrindo, nes priesaika tai yra vien akių monai, taip sakant — dla prostoj narod — į kurią užejus norui visuomet galima nusispiauti. O kas liečia teisetumą, tai reikia pasakyti, kad ne teisė gimdo jegą, bet atbulai — jega gimdo teisę, vadinasi: kto palku vzial — tot i kapral! Antra grįžus, juk pats seimas, nors ir suklastotais rinkimais, išrinko Smetoną prezidentu, o po 17-to gruodžio visose Lietuvos bažnyčiose giedojo Te Deum laudamus. Reiškia ir visa tauta ir bažnyčia tam musų smurtui, atsiprašau,—žygiui pritare. Tuo budu vienybe aiški kaip ant delno.

Bet kuo mes padarytąjį savo žygį pateisinam? —Klausia p. Smetona ir pats atsako:—Mes jį patesinam tik *tautiškais darbais, tik darbais* (p liecių kankinimas ir žudymas; uždarinejimas draugijų, sąjungų, mokyklų; persekiojimas spaudos ir kalinimas redaktorių; grąžinimas dvarų savininkams; tustinimas iždo savo asmens naudai; rietenos su kaimyninems valstybems etc. tai vis „tautiški darbai“ skaitosi).

Kaip 1926 m gruodžio 19 d. buvo pasakyta, krasto padetis turejo buti įteisinta taip, kad kiekvienas valdžios žingsnis butų paremtas durtuvu ir bizunu, taip ir buvo daryta. Paskelbtoji naujoji konstitucija buvo visos tautos sutikta palankiu tylejimu, nes karo cenzūra uždare spaudai burną, o bizunai ir kalejimai išmokino piliecius kenteti ir tyleti, Mes einame, vadinasi, su tauta, nes visiems žinoma, kad tylejimas yra pritarimas.

Jei per tuos dvejus metus mes nepadarem daugiau, tai ne del to, kad nenorėjom, bet del to, kad negalejom padaryti. Čia dar turime pažymeti, kad visoki trukdymai ir kelimas nepasitenkinimų esamąja tvarka, musų karių pastangomis yra likviduoti. Karių pasitikejimas Respublikos prezidentu buvo yra ir paliks didelis. O esant dideliam karių pasitikejimui bus galima dideli darbai nudirbti.

Tie „dideli darbai“ Smetonos išmanymu štai kokie: Neliks Lietuvoj nei partijų, nei partijelių, kurios kelia nepasitenkinimą, ragina tautą pabusti iš gilaus tylėjimo. Pragaištingas partingumas bus įveiktas. Pasiliks tik viena tautininkų partija, kuri seime turejo, deka valst. liaudininkams, net 3 (tris) atstovus ir su pagalba karininkų klikos valdys Lietuvą ir kamuos Lietuvos piliečius. Tik vieningumas ir susiklausymas užtikrina mums Lietuvoj sotų gyvenimą — užbaige savo kalba „tautos vadas“ Smetona.

Iš aukščiau pasakyto savaime seka, kad fašistų bubnijama „tautos vienybe“ visa sutelpa į neskaitlingą tautininkų grupę, paremtą kariškais durtuvais.. Gi likusieji Lietuvos gyventojai skaitomi antros rušies piliečiais ir turi arba vergauti, arba buti sunaikintais. Nes Smetonos numatomi, kaip jis sako, „dideli darbai“ kuriuos nudirbus, „neliks Lietuvoj nei partijų nei partijelių“, aiskiai prie to veda.

Iš t krųjų, keistas musų lietuviškas budas. Visi kaimynai stebisi negirdetu musų kantrumu, matydami kaip 95 procentai Lietuvos gyventojų vergauja, kenčia priespauda ir paniekinimus savųjų iš vergų kilusių despotų, bet tyli.

Prašalaičiams atrodo tarytum mes esame vergai iš prigimties, be jokių žmoniskų principų, be jokio savęs įvertinimo, be savygarbos. Tai po to argi reikia stebėtis, kad kitos valstybes tyko mums pamauti. Jos galvoja teisingai: Jeigu lietuviai saviesiems vergauja, tai dar su didesniu paklusnumu vilks sve imųjų uždėtą jungą.

P. Titnagas.

Kodel atsistatydino Daukantas?

Krašto ap. ministerio Daukanto išejimo iš valdžios, beveik niekas nepastebejo. Tuo tarpu šis išejimas labai reikšmingas. Daukantas valdžios godus. Per ištisą pusmeti ruošė perversmą tam, kad valdžion įlipti, išedė visus savo konkurentus: generolą Ladygą, pulk. Merkį, palaidojo Klešcinskį vien tik tam, kad kelią valdžion praskinti, ir stai šiandien pats iš jos išleke neatsilaikęs pries Plechavičių, Smetoną, Smetonienę, Tamošaiti ir kitus. Kodel išėjo Daukantas? klausia ne vienas nustebęs, stovįs kiek toliau nuo už-

kulisinės politikos. Versijos yra dvi. Vieni sako, kad šis gudri žiurke pabego todel, kad suuodė, jog fašistų laivas gali skęsti. Bet tikriausia tai jis išlekė todel, kad Voldemaras pajuto jame konkurentą ir busimą diktatorių. Gi Smetonienei ir tautininkų grupei Daukantas nepatiko todel, kad jis perdaug laižesi su jaunaisiais karininkais. Kaip tai bebutų, Daukanto isejimas yra rietenų ir užkulisių barnių tautininkų klikos tarpe rezultatas, *M.*

KORESPONDENCIJOS.

Kaunas. Dvejų metų fašistinio perversmo sukaktuvių dieną, ant „Varpo" bendroves namų Gedimino g-ve 38 Nr. iškilmingai plevesavo musų gražioji trispalvė veliava. Piliečiai, vieni kitus klausinedami, stebejosi, nežinodami kas atsitiko: vieni spejo, kad „Varpo" bendrove, fašistiniu dinamitu įbauginta, pradėjusi fašistus „gerbti", kiti sake, kad tai esąs žingsnis į „kulturinę koaliciją", gi patys fašistai giresi, kad ta girdi esąs valstiečių liaudininkų „pritarimo" politikos ženklas.

Laike varpininkų sukaktuvių, pirmą kartą po dvejų metų fašistų viespatavimo, prabilo p M. Sleževičius, viešai, bet labai nedrąsiai, prisimindamas apie demokratiją.

Matyt, p. M. Sleževičių kamuoja sąžine už praeitį. Juk negalejo jis taip trumpu laiku užmiršti, kad pridėjęs ranką prie krutines nuoširdžiai pasižadejo stoveti demokratijos reikalų sargyboj, tuo tarpu kuomet 17 gruodžio naktį atejo pas jį fašistai-demokratijos smaugliai, p. M. Sleževičių, ta demokratijos sargą užklupo... miegantį! Tai tau ir sargas! Bet atgal dalyti niekuomet nevelu. *Džiugas.*

Saločiai (Biržų apskr.). 27 XII — Saločių miesto gyventojas *Peligrimas*, nubaustas valdžios 500 litų už darymą alaus, nusižude, palikęs žmoną su mažais vaikais dideliame varge.

Biržiečiuose alus daromas jau iš senų senoves. Ar tas biržiečių paprotys geras ar blogas, mes apie tai šiandien nekalbesime, bet valdžia, kovojanti su tuo tradiciniu žmonių papročiu tokiomis drakoniškomis priemonemis, yra smerktina.

Saločių valsčiuje pastaruoju laiku tai jau antras savižudystes atsitikimas. Prieš tris savaites, del sunkaus gyvenimo nusižude Namišių k. gyventojas *Banys*, taip pat palikęs dideliame varge žmoną su vaikais.

Silpnavalių, nepajegiančių kovoti su gyvenimo sunkenybemis visur buvo ir yra. Bet gi, rodos, musų mažiukej Lietuvoj galima butų sutvarkyti taip, kad ir silpnam butų smagu. Tačiau šių dienų viešpačiai sudare tokias sąlygas, kad savižudybems dirva žymiai praplatejo. *Kamrado*

Šiauliai. Pravažiuojant į Joniškio iškilmes „tautos vadams" Smetonai Plechavičiui ir k., atidengimui paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę, stoty buvo keliamos ovacijos, ypač Plechavičiui ir... sakomos prakalbos.

Mes iš to nesistebim, nes Šiauliai miestas ne visai mažas, todel vien žvalgybininkų kadro toms „ovacijoms" užteko.

Jeigu Plechavičių butų sutikę žemaičiai, kurie kas pavasarį savo laukus ardami varto kaulus Plechavičiaus nužudytų, Žemaitijos laukuose užkastų piliečių, gal but jam butų sukelę kitokias „ovacijas".

Žemaitis.

Varniai. Valstiečių liaudininkų centro rupesčiu ir matomai už jo dvejų metų „pritarimo" politiką, fašistai suteike „aukštą malonę" 8 valst. liaudininkams, kurius paleido iš Varnių stovyklos.

Malone lieka malone, bet kaip tie 83, tiek laiko kamuoti, draugai atsideku s savo centrui, tai čia, žinoma, kitas klausimas.

Jeigu vieniems sunku tai ir kitiems negali buti lengva. *Džiugas.*

Lietuva. Čia susirupino piliečiai del fašistų žadomos savivaldybių reformos. Rupesnis visai bereikalingas: savivaldybes Smetona su Voldemaru jau senai panaikino, kitaip sakant, „reformemo" Tą „reformą" neapsakomai patenkinti Lietuvos miestų burmistrai. Štai Kaune per dešimtmetines savivaldybių sukaktuvių iškilmes p. Burmistras kele tostą už Voldemaro ir kitų tiesioginių skuralupių sveikatą!

Argi bereikia geresnio įrodymo, kad iš savivaldybių beliko tik griaučiai (giltine), kurie mielu noru ima po ranka savo raguotą ir uodeguotą prietelių kipšą. *Savivaldybininkas.*

Kaunas. „L. Ž." redakcija gavo iš atsarg. kap. Majaus laišką, kuriame jis kviecia visus „tikrus" Lietuvos sunus ir dukteris apleisti Lietuvą ir vykti į Brazaliją.

Jeigu p. Majaus „tikrieji" Lietuvos sunus ir dukterys paklausytų, įdomu, ką tuomet daryti Smetona likęs Lietuvoj? Juk tik deka „tikrųjų" Lietuvos sunų Smetonos aukstasis „sostas" siandien laikosi Lietuvoj.

Mano supratimu Smetonai yra du keliai: arba sekti paskui „tukruosius" Lietuvos sunus ir dukteris į Braziliją, arba savo bičiulį kap. Majų ir save apšaukti „tevynes išdavikais".

Tertium non datur. *Džiugas.*

Joniškis. Čia buvo atidengimo paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę iškilmes. Prie atidengimo dalyvavo atvažiavę iš Kauno „tautos vadai" — Smetona, Plechavičius ir Ko.

Pažangieje joniškiečiai turejo garbes sedėti už vieno stalo su tais smurtininkais ir... gerėjosi laisve!

Mums rodos, kad tiems „gyviesiems nabašninkams" jau laikas butų atsipeiketi ir apsidairyti.

Grupe joniškiečių pažangiųjų.

Geidžiunai, (Biržų v.). Šiame fašistų, klerikalų kampe randasi fašistinių šnipų trejuke, kurios tikslas ir uždavinys sekti revoliucines liaudies bruzdėjimą ir jai pastoti kelią. Šios šnipų trejukes priešaky stovi ir vadovauja Geidžiunų kaimo šaulių burio vadas Petras *Kučinskas*, nariai: 1) Jonas *Kairys* (dabar kariuomenej, taip pat šnipauja) iš Mickunų k., buvęs gana pažangus liaudininkiškų pažiurų, 2) *Kuntrimas* irgi iš Mickunų kaimo, klerikalas ir labai panašus į Smetonos abrozdą.

Visi aukščiau išvardinti šnipai yra dideli „patriotai", šauliai ir už gaunamus iš judošiaus Vaišnoro grašius, dirba judošišką darbą.

Fašistines snipų trejukes nariai skatinami „komisaro" Vaišnoro duodamais grašiais ir viliojami Smetonos blekiniais medaliais dirba išsijuosę: gaudo „Pirmyn" ir kitą priešfašistinę spaudą, renka žinias apie įtariamus kairesnius piliečius; naktimis, o ypatingai prieš fašistines šventes saugo gatves, kelius ir t. t.

Biržų snipų kadrą sudaro daugiausia šauliai, nes ir pats „komisaras Vaišnora didelis šaulys ir „smetoninis patriotas". Be to, pas Vaišnorą tarnauja keletas vaikų šnipukų, kurie slankioja po krautuves, knygynus ir privatines įstaigas rinkdami „žinias".

Rytų pasvaiste.

Šnipas nebepavojingas tik nušautas.

„Tautiškos vienybės“ pavyzdžiai Vilniaus krašte.

Čionykščiai, „patriotiškai“ nusiteikę lietuvninkai pasakoja, kad buvę laikai, kada Vilniaus krašto lietuviškos šeimynos tarpe viešpatavusi „tautiška vienybe“. Bet tie laikai praeję ir „vienybe“ iširusi. Jau antri metai, kaip lietuviškoj šeimynoj susidare padetis, panaši į tą padetį, kokioj kadaise buvo vieninga izraelitų šeimyną statydama Babilono bakštą. Kaip tuomet vargšai izraelitai negalejo susikalbeti del medžiagos bokštui statyti, taip siandien lietuviška šeimyna nesusikalba del lietuvybes ugdimo šiame krašte. Del to ir pats darbas neženg a pirmyn, bet laikas praeina besiginčijant ir po „tautiškos vienybes“ priedanga juoda dienelę besirupinant.

Matydami tokia nesantarvę rustus Kauno dievai susirupino. Pirmon eilen pakeite įgaliotinį lietuviškiems reikalams Vilniaus krašte rupintis. Vietoj prof. I. Jonyno — paskyre kunigą Mironą, tikedamiesi, kad jis, kaipo dvasiška asaba, sugebes grąžinti tuos gražius „vienybes“ laikus lietuviškos šeimynos tarpe.

Pasišauke kauniškių dievų pasiuntinys Mironas, Laikinojo Komit. pirmininką Stašį iš Vilniaus ir tare jam majestotiškai: „Sunau, mano mielas, ką tai reiskia, kad pas jus nera „tautiškos vienybes“? Bedievis ir išgama Alseika, rašo savo „Vil. Šviesoj“ tokius dalykus, kurie tiesiog žemina jus, garbingieji ir nusipelnę tautiečiai, pasaulio akyse. Pasišaukiau tave, kad palaiminti doleriniu palaiminimu, sustiprinti dvasioj, pamokinti, kad grįžęs galetum įvykinti tokią vienybę, kokia pas mus viešpatauja“.

Išklausęs Stašys išmintingus Mirono žodžius, grįžo sustiprintas realiu palaiminimu ir pradejo veikti. Veike taip, kaip pereitą kartą rašeme. Bet vienybes, kaip negalejo, taip ir negali grąžinti Tuomet pasišauke kun. Mironas prof M. Biržiška ir tare jam: „Sunau ir nusipelnęs tautieti! Tu, kaipo gerai pažįstąs Vilniaus lietuvininkų šeimyna, važiuok ir sutaikink ją. Atsilankęs pas dešiniuosius, kalbek, kaip tavo tautiški jausmai liepia. A silankęs pas pažangiečius, prisimink savo socialdemokratišką jaunatvę ir kalbek kaip kadaise tavo socialistiški jausmai tau kalbėti liepdavo“.

Leidosi prof. M Biržiška kelionen ir dare taip, kaip jam buvo liepta. Taresi su dešiniaisiais, nepamiršo ir kairiujų. Liepe ir vieniems ir kitiems susitaikinti ir surasti kokį norins *modus vivendi* savo tarpe. Bet tos kilnios misijos vaisiai kol kas dar nepaaiškejo, nes mielų tautiecių ir prof M. Biržiskai, regis, nepavyko sujungti. Ir taip iš tų visų majestot škų kalbų ir misijų, realiam lietuviškam gyvenime, kol kas paliko, vien „tautiškos vienybes“ gyvi pavyzdžiai.

Palaimintas Mirono palaiminimu Stasys, pradejo su savo pavaldiniais dirbti „tautiškos vienybės“ labui. Pirmiausia išleido „Vilniaus Kalendorių“ 1929 m. Kalendorių paruosti, pevesta gabiausiam „tautiškos ambicijos“ atstovui p. Rapoliui Mackevičiui Ir štai tas tipas, nažinia ar tai del savo per didelio protingumo ar tai del per mažo kvailumo suredagavo „Vilniaus Kalendorių“, taip, kad, iš tiesų, atrodo, jog čia vien „tautiška vienybe“ viešpatauja. Negana to, kad informacinej kalendoriaus daly j s nepaminejo visų lietuviskų įstaigų, bet tą „vienybę“ jis pravede ir musų tautos kovos istorijoj už spaudos laisvę. Didžiausiam musų kovotojų už spaudos laisvę pažeminimui, p Rapolas patalpino salia Basanavičių, Kudirkų, V šinskių pave kslų ir kunigaikščio Sviatopolsk Mirskio budel šką fizionomiją su sekančiu parašu: „Kun. Sviatopolsk Mirski buvo didelis musų spaudos laisvės šalininkas“. O tempora o mores! Reikia laukti, kad sekančių metų kalendoriuj, p. Rapolas įdes netik Mirskio, bet Muravjovo, Kaufmano ir kitų anot jo „musų spaudos laisvės šalininkų“ fizionomijas. Tiesiog geda lietuviškai visuomenei, kad taip save reprezentuoja.

Negeriau dalykai stovi ir su spauda. Pradedant leisti „Vilniaus Rytojų“, to laikraščio redakcija pasisake, kad „V. R.“ atstovaus visų lietuvių interesus. Regis, kad taip ir turetų buti. Bet stai jau pat pradžioj dedasi visai priesingai. Dr. Basanavičiaus mokykla per kaledas ruose vakarelį. Tos mokyklos mokytoja nunese skelbimą į „V. R.“ redakciją. Redakcija skelbimą prieme, bet jo nepaskelbe. Kodel? — Nežinia. Po to kyla klausimas: kam leidžiamas „V. R.? Jeigu jau jame ats sakoma talpinti lietuviškos mokyklos vakarelio skelbimas — tai ar begali buti kalba, kad tas laikraštis galetų atstovauti visų sio krasto lietuvių reikalus? Juk šiame krašte gyvena nevien tik šimtaprocentiniai katalikai. Tai kas jiems daryti? Nejaugi jie turi ateiti pas p Kraujalį, pabučiuoti jam ranką ir prašyti „griekų“ atleidimo, kaip to vardan ne tautiškos, bet fašistiškai dolerines vienybes reikalauja Kraujalis. Jeigu taip, tai jau pat pradžioj reikejo pasisakyti atvirai, kad „V R bus fašistinis laikraštis ir atstovaus tuos, kurie yra surišti neatmezgamu mazgu su mažuoju Lietuvos viešpačiu. Tuomet, niekas jam ir prikišti negaletų, nes visi žinotų ką jis atstovauja ir ko siekia.

Grįžtant prie Dr. Basanavičiaus mokyklos vakarėlio, negalima nutyleti ir dar vieno dalyko. Fašistiniai lietuviškos seimynos diktatoreliai, sužinoję apie tuos mokyklos ruošiamąjį vakareli, uždraude bendrabučiuose gyvenantiems moksleiviams į tą vakarelį atsilankyti. Gi tuos moksleivius, kurie nepaklausys savo „globejų“ įsakymo ir panores eiti vakalelin — kun. Bieliauskas liepe bendrabučių sargams surašyti ir patiekt jam sąrašą, kad galėtų juos atatinkamai nubausti. Ir štai suterorizuoti moksleiviai pasakoja, kad bausme gali siekti net iki pašalinimo iš bendrabučio. Tikra fašistiska trakikomedija *Lietuviams moksleiviams, uždraudžiama eiti į lietuviską vakarelį.* Ir tai daro ne rusiški ar lenkiški žandarai, bet pateptieji lietuvisko sąjudžio vadai Vilniaus krašte. Tas reiškinys volens nolens primena tuos laikus, kada rusiški žandarai iš tiesų gaude musų jaunimą, norintį lankytis į lietuviskus vakarelius ar juos suruošti. Ir štai šiandien, po daugelio metų — tas žandarmiskas pareigas atlieka atsiprašant *lietuviai* ir nebet kokie, bet Bieliauskis, Kraujalis ir brolija, kurie dedasi lietuvybes aukuro s ugotojais Vilniaus krašte! Tas istoriškas įvykis, negali niekuomet išdilti iš atminties lietuviškos visuomenes, kurios sveikųjų elementų pareiga padaryti iš to atatinkamas išvadas.

Mes gi keliame aikšten tuos faktus, kad parodyti skaitančiai visuomenei, kuri remia savo sketikais Vilniaus krašto lietuvių sąjudį, — kaip klerikalai tuo sąjudžiu spekuliuoja. Jau gana to vieno fakto su Dr. Basanavičiaus mokykla, kad įsitikinti, jog Bieliauskiams, Kraujaliams, Staš ams ir brolijai rupi ne lietuvybė, bet visai kiti tikslai. Nes tokiu savo elgesiu ir politika, jie pralenkia dargi arsiausius lenkų endekus, besistengiančius užgniaužti lietuviška judejimą Vilniaus krašte! Po to viso kyla klausimas, kas tie ponai per vieni: Ar jie lietuviai ar lietuviško judejimo provokatoriai? Laikas butų visa tai išaiškinti.

Bet sunku tiketi, kad anos puses terorizuojami pažang eji lietuviai šiuo metu pajegtų pakelti savo balsą prieš įsigalejusią tautybe ir katalikybe spekuliojančios grupes visagalybę. Reikia daug pilietines drąsos ir atramos visuomenej, kad pajegus žlibą fašistišką klerikalizmą pašalinti nuo vadovavimo lietuvisko sąjudžio Vilniaus krašte. Išeitis galetų buti šiuo metu tik ta, kad pažangieji anksčiau susirištų su plačiąja lietuviška darbo visuomenę šiame krašte ir atsiremę į tą tikrąjį lietuvybes ir demokratijos saugotoja prieš Miro-

nų ir panašių „globejų" valią tartų savo laisvą žodį nesibijodami, ką pasakys p. p. Stašiai, Kraujaliai ir ko. Tuo keliu eidami čionykščiai demokratai išvaduotų lietuvišką judejimą iš ilgaskvernių diktaturos ir padėtų pagrindą tikram tautiškai demokratiškam vilniečių lietuvių sąjudžiui.

X. Y.

VILNIUS. Kaip teko pa irti, d-gas Jeronimas Plečkaitis, del susidejusių aplinkybių pasitraukė iš Lietuvos Socialdemokratų Organizacijos Užsieny Vykdomojo Komiteto. Š.

Fasistu monarchistų „zgada" ir melas prieš emigrantus.

Monarchistiskas Vilniaus „Słowo" 6 nr. iš š m. sausio 8 d. skelbia, kad esą Lietuvos emigrantai socialdemokratai š m. sausio 4 d. užpuolę gatvej p. prof. M. Biržišką, jį iškolioję, pakelę didelį trukšmą ir t. t. Didesniam emigrantų paniekinimui „Słowo" rašo, kad, girdi, emigrantai šaukę „Tegyvuoja Lenkija".

Mes pareiškiame, kad „Słowo" visą tą įvykį su emigrantais socialdemokratais ir p. prof. Biržiška pramane. Visa istorija nuo pradžios iki galo yra iš piršto išlaužta. Mums, emigrantams socialdemokratams, nieko nera žinoma apie bet kokį užpuolimą ant p. Biržiskos. Nors tas laikraštis ir atstovauja kilnią bajoriją, bet, matyt, santykiuose su soci listais ponai bajorai padorumo nepripažįsta. Mes jau esame pabrežę, kad monarchistai dvarininkai rekaudami apie „maršą į Kauną" (savo dvarų gelbeti) kartu gina ir pataikauja Voldemaro diktaturai. Ir ši provokacija su prof. Biržiška yra taikoma į du frontų—viena atkreipti Lenkų valdžios domesį į emigrantų kenksmingumą ir ir kartu duoti fašistams naują įrankį prieš emigrantus. Mes labai stebetumemies, jei fašistiniai Lietuvos laikraščiai sito įvykio neišpustų ir mus dar kartą neper statytų, kaipo lenkų agentus, kurie net gatvėje rekauja „Tegyvuoja Lenkija". Tik šį kartą provokacija vargiai praeis, nes mes netikime, kad p. Biržiška leistų savo vardu nešvariai spekulioti. „Słowo" provokacija yra ne tik nesvari, bet ir itin negudri, nes p. M. Biržiška iš viso nera koks Voldemaro šalininkas, bet yra kaip tik demokratiškosios Lietuvos atstovas. „Słowo" ponams sekančiai provokacijai patarsime pasirinkti dekin esnį obiektą.

Turint tatai galvoj, mes nesistebim, kad „Słowo" savo „fakto" iki šiol neatšaukia, nežiurint musų protestų ir oficialių įstaigų patvirtinimo apie to „fakto" pramanymą.

Mat sąmoninga provokacija „Słowo" ponams yra fakt dokonany.

J. J

Ponas profesorius sako...

Negudri dvarininkų provokacija apie emigrantų užpuolimą ant p. prof. Biržiškos susmuko. Pats p. Biržiška „L. Žinioms" ta užginčijo, bet prie tos progos jis vis tik neiskente nepabręs ir „emigrantų". Tiesa, ne už atentatą prieš jo asmenį, bet už tai, kam „emigrantai" drįsta tarti žodį Vilniaus Krašto lietuviškojo judejimo reikalu. Pono profesoriaus manymu, „Pirmyn" lietuviškojo judejimo reikalais turi tyleti. Kaip tai kuklu ponas profesoriaui Voldemaras mano, kad mes visos Lietuvos reikalais turime tyleti, o Tamsta, p. profesoriau, esi kur kas „mielaširdingesnis" ir tautiškomis pakulomis tik trečdalį burnos mums tenori užkišti. Ačiū Tiesa, del formos, kurioje klausimai keliami galima, iš tiesų, nesutikti su kai kuriais „P." grįžtumais, bet vis tik linketume, kad p. profesorius pirmiau išmokytų padorumo „patriotiškus" čionykščius krokodilius, o tada ir mums jo podorumo lekcija padarytų kur kas didesnio įspudžio. Ponas profesorius kalba net apie, jam vienam težinomą, „beveik sąlygą, rodos", einant kuria mes turime tyleti. Mums toki „beveik sąlyga" nera žinoma, p. profesorius pirmas mums tokią sąlygą pastate ir mes, patriotiškojo pasaulio paniekintieji „emigrantai", tą sąlyga priimame. Priimame ją, nes nesusigyvenę su vietos reikalais ne ką apie juos ir tegalime pasakyti. Bet užtat visiems vietiniams lietuviams, norintiems iškelti opius lietuviškojo judejimo klausimus, „Pirmyn" skiltys, kaip buvo, taip ir bus atviros.

Nuo Redakcijos.

Pono K. Stašio žiniai. Redakcija „Pirmyn" neturi tikslo ką nors iš Vilniaus krašto lietuvininkų apšmeižti, arba apie juos netiesą parašyti ir todel visus raštus, liečiančius čionykštį gyvenimą, deda tik su autorių atsakomybe. „Pirmyn" skiltys yra atviros ne tik autoriui „su pilietine drąsa" X. Y., bet ir tiems kurius tas autorius liečia. Jeigu p. Stašys tuo pasinaudoti nenori, o siekia svaresnės satisfakcijos — prašomo.

Redakcija.

Nuo Administracijos

Visų agenturu ir atskirų platintojų prašome, jei pas ką būtų užsilikęs, grąžinti mums 7 n-rį „Pirmyn".

ADMINISTRACIJA.

Draugai, platinkite Ii udies bibliotek s leidinius:

1) Laisves karžygiai (Smetonos viespatavimo aukos).
2) Fašistai Lietuvą į pražutį stumia.
3) Trecioji konstitucija bus pačios liaudies.
4) Fešistine „Tautos gvardija" ir Lietuvos jaunimo uždaviniai.
5) Žodis jaunimui.

TOS KNYGUTES GAUNAMOS TEN PAT, KAME IR LAIKRAŠTYS „PIRMYN".

Ats. Redaktorius ir leidejas: Stasys Dainauskas

„ZORZA" Spaustuvė Vilniuje.